

УДК 159.942.5:159.9.019.4 (043.2)

В.М. Стужук, студент

Національний авіаційний університет, Київ

**ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ СТРАТЕГІЙ
ПЕРЕЖИВАННЯ КРИЗОВИХ СИТУАЦІЙ**

Останнім часом у гуманітарних науках є актуальним дослідження кризових ситуацій у житті людини. Дана тенденція пояснюється трьома головними аспектами: 1) частота виникнення кризових ситуацій зростає з кожним роком з зв'язку з сучасними умовами життя та їх впливом на індивіда; 2). значне зацікавлення вчених зосереджено на такому напрямку, як кризова психологія; 3). актуальність криз які виникають у тісному співвідношенні з віковими періодами у житті людини (вимагають не лише активних дій для їх розв'язання, але і об'єктивного вибору стратегій подолання) теж важко переоцінити.

Мета нашого дослідження полягає у визначенні психологічних особливостей вибору стратегій переживання кризових ситуацій. Враховуючи те, що вибір стратегій є полідетермінованим процесом, на даному етапі ми зупинилися на двох факторах: тривожності та фрустрованості.

Методичний інструментарій дослідження складають наступні методики: Опитувальник Спілбергера; Методика Л.І. Вассермана; Опитувальник стратегій та атрибутів (SAQ).

Вибірку у даному дослідженні склали дві групи: 1-ша з яких – учні 11-В класу, середньої ЗОШ № 6 м. Коростеня (кількістю 25 осіб віком 16-17 р.); 2-га – студенти різних ВНЗ України (кількістю 25 осіб віком від 18 до 21 р.).

Для 1-ї групи респондентів результати є наступними: середній показник ситуативної тривожності (СТ) знаходиться на пониженому рівні; середній показник особистісної тривожності (ОТ) має дуже низький рівень, а середні показники по фрустрованості мають мінімальний рівень вираженості. При виникненні кризової ситуації у сфері пов'язаної з постановкою цілі та її досягнення характерним є вибір стратегії рефлексивного мислення – планування, обмірковування наперед своїх дій, зважування окремих варіантів рішення при зіткненні з проблемою. При наявності кризової ситуації стосовно афіліації – обирається стратегія орієнтації на підкорення собі ситуації.

2-га група респондентів, за середніми показниками має: понижений рівень СТ, та мінімальний по ОТ, а також дуже низький рівень фрустрованості. При наявності кризової ситуації у сфері постановки цілей та їх досягнення - обирається стратегія очікування успіху – надія, сподівання на успіх і продуктивний результат, з відсутністю хвилювання стосовно можливої невдачі, у співвідношенні з використанням стратегії рефлексивного мислення. Якщо ж афіліація пов'язана з наявністю кризового періоду, то перевага (як і в попередній групі) надається стратегії орієнтації на підкорення собі ситуації.

Порівнюючи дві групи, зазначимо, що спільним є практично відсутність показників фрустрованості та тривожності, а відмінність наявна у виборі 2-ю групою одночасно двох видів стратегій при виникненні кризової ситуації у сфері постановки цілей та визначенні шляхів їх досягнення.